

Steenuilnestkasten in trek bij Eikelmuisen

Frans Jacobs

Twee in november 2006 geplaatste nestkasten voor Steenuilen bleken in 2007 door Eikelmuisen (*Elyomis quercinus*) in gebruik te zijn geweest. Deze in Menorca (Balearen, Spanje) geplaatste kasten zijn bedoeld voor vogelsoorten als Steenuil, Dwergooruil, Hop en Scharrelaar. Beide kasten zijn geplaatst in Aleppodennen (*Pinus halepensis*) op resp. 2 en 3 m hoogte. De reden voor de plaatsing op deze geringe hoogte houdt verband met de voorkeur van de Hop (*Upupa epops*) voor een nestplaats op niet meer dan 3 m hoogte (Géroudet, 1980). Aangezien de kans dat een Hop of Dwergooruil de kasten in Menorca in gebruik neemt veel groter is dan dat de Steenuil of de Scharrelaar dat doen, is voor deze lage hoogte gekozen. Eén nestkast is geplaatst in een particuliere tuin aan de rand van een dorp aan de kust. Dit dorp wordt voornamelijk 's zomers bewoond; in de winter verblijft er vrijwel niemand. De omgeving van het dorp bestaat uit maquis. De tweede nestkast is geplaatst in een beschermd natuurgebied. Dit is een brakwatermoeras dat gedurende het winterhalfjaar gedeeltelijk blank staat. Door het moeras stroomt een riviertje dat in zee uitkomt. Het moeras is voor een groot deel open en begroeid met zoutminnende planten en riet en voor een kleiner deel begroeid met struiken en lage bomen, voornamelijk *Tamarix* (*Tamarix africana*). Op enkele hogere stukken, die altijd droog blijven, groeien Aleppodennen. In één van deze dennen is de nestkast geplaatst. Het moeras wordt aan de kustzijde van het strand gescheiden door een plaatselijk nog stuwende duinenrij.

Bij controle was direct duidelijk dat beide kasten bewoond werden door knaagdieren. In beide kasten bevonden zich afgeknaagde dennenappels en in één van de kasten ook een groot nest met keutels, vleugels van sprinkhanen en veel afgeknaagde vogelveren. In principe komen op Menorca 3 soorten knaagdieren hiervoor in aanmerking, namelijk de Zwarte rat (*Rattus rattus*), de Eikelmuis (*Elyomis quercinus*) en

de Relmuis (*Glis glis*). Alle 3 zijn uitstekende klimmers. Op Menorca zijn de eerste 2 algemeen en komt de laatste slechts plaatselijk voor. Van de door de Sociedad Ornithologia de Menorca (SOM) geplaatste nestkasten wordt 90 % door de Zwarte rat en de Eikelmuis in beslag genomen. Om dit te voorkomen hangen zij (mezen-) nestkasten met ijzerdraad op aan takken en wordt de opening met plastic of met een metalen ring omgeven om het open knagen door de Zwarte rat en/of de Eikelmuis te voorkomen (informatie van Oscar Garcia Febrero*). De aanwezigheid van gepredeerde dieren (vogels en de sprinkhanen) wijst in de richting van de Eikelmuis die soms niet alleen kleine vogels maar ook andere muizen opeet (Schilling, 1986). Zeker in het moerasgebied was de aanwezigheid van Eikelmuisen reeds eerder vastgesteld (mondelijke informatie van Montse Ban en Domenec Arcalis**). Ook de nestkast in de tuin werd waarschijnlijk door de Eikelmuis bewoond, al is het hier niet uitgesloten dat het om de Zwarte rat gaat. Hier hoop ik dit jaar meer zekerheid over te krijgen.

Eikelmuis, vildaphoto

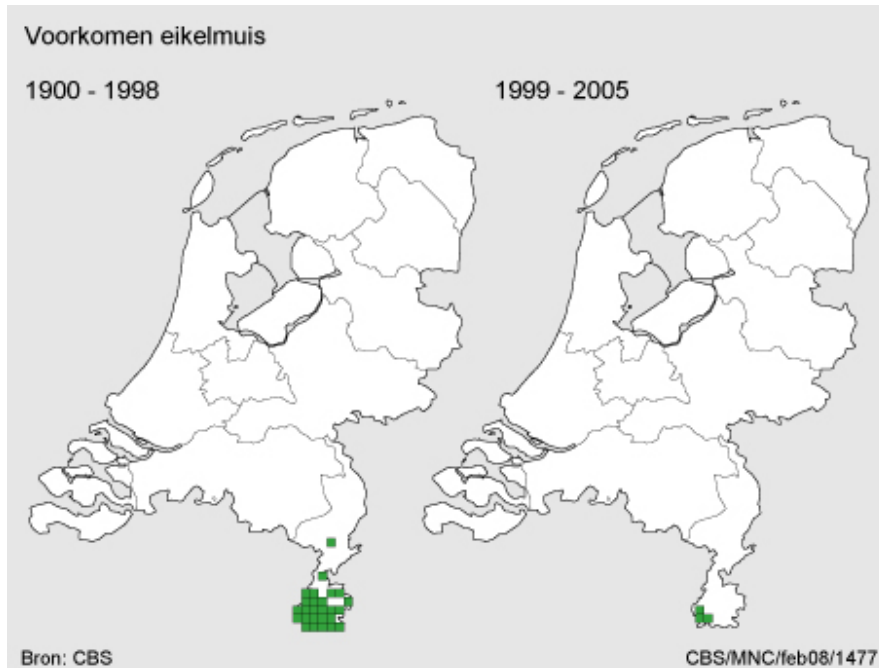
Steenuilnestkasten in trek bij Eikelmuisen

In Nederland zijn Eikelmuisen erg zeldzaam, in Menorca echter algemeen. Omdat het waarschijnlijk is dat meer, nieuw te plaatsen Steenuilnestkasten opnieuw bezet zullen worden door de Eikelmuis of de Zwarte rat en de voorkeur uitgaat naar vogelsoorten als de Hop, Scharrelaar, Steenuil of Dwergooruil is het twijfelachtig dat ik de komende jaren tot de plaatsing van nieuwe nestkasten overga. Of het zou moeten gaan om gebieden waar beide knaagdieren niet voorkomen en één of meer van de 4 genoemde vogelsoorten wel. Maatregelen om te voorkomen dat de Eikelmuis of de Zwarte rat de nestkast bereiken of er in kunnen zijn lastig. Zo is het aanbrengen van een manchot om de stam zinloos. Beide knaagdieren zijn zulke goede klimmers dat ze via andere bomen toch de boom met nestkast kunnen bereiken.

[illustratie: uit S. Frechkop, Faune de Belgique, Brussel, 1958]

*Parc Natural de 's Albufera des Grau
**Grupo Ornithologia Balear

Literatuur

Bang P., 1980, Elseviers diersporengids, Sporen en kentekens van zoogdieren en vogels. Elsevier Nederland BV.

Géroutet P., 1980, Les Passereaux 1; du coucou aux corvidée. Les beautés de la nature. Délachaux Niestlé.

Schilling D., Singer D., Diller H., 1986. Guide des Mammifères d'Europe. Les guides du naturaliste. Délachaux et Niestlé.

Verspreiding van de Eikelmuis in Nederland, bron CBS, Milieunatuurcompendium